

Het Blauwe Boekje

Veilig, Gezond en Milieutechnisch verantwoord werken in de installatietechniek

Werk en jongeren

Er werken veel jongeren van 15 tot 17 jaar in de installatiebedrijven.

Zij vormen een bijzondere groep werknemers omdat ze speelser en beweeglijker zijn. Ze hebben minder besef van gevaren en minder verantwoordelijkheidsgevoel. En bovenal: minder ervaring in arbeidssituaties.

In tegenstelling tot de andere hoofdstukken in het Blauwe Boekje wordt in dit hoofdstuk de tekst beschreven vanuit **werkgeversperspectief**. De reden hiervoor is dat met name voor de werkgever speciale acties (zoals de RI&E) geveerd worden.

Kinderen onder de 15 jaar mogen, onder zeer beperkende voorwaarden werken.

Dit hoofdstuk beperkt zich echter alleen tot de groep 15, 16 en 17 jarigen.

Voor de overzichtelijkheid wordt in dit hoofdstuk alleen de belangrijkste, algemeen geldende regels besproken.

1. Wie zijn jongeren en waar moeten we rekening mee houden?

1.1 Wie zijn jongere werknemers?

De groep jongere werknemers is te verdelen in kinderen en jeugdigen. Voor deze groepen gelden verschillende regels.

- Jongeren zijn alle werknemers onder de 18 jaar.
- Jeugdigen zijn werknemers van 16 of 17 jaar.
- Kinderen zijn werknemers van 15 jaar en jonger.

1.2 De Arbowet en de Arbeidstijdenwet

De Arbowet beschouwt jongeren als een 'bijzondere categorie' werknemers omdat jongeren zich nog fysiek en geestelijk aan het ontwikkelen zijn. Hun werk moet daarom bijdragen aan hun leer- en vormingsproces.

De Arbeidstijdenwet regelt wanneer en hoe vaak jongeren mogen werken.

1.3 RI&E

Bij een Risico Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) moet, vanwege hun kwetsbaarheid, bijzondere aandacht aan jongeren worden besteed.

In een RI&E-rapportage moet worden vastgelegd welke extra maatregelen genomen zijn om risico's voor jongeren te voorkomen. De volgende onderwerpen komend hierin ter sprake:

- Wat is de leeftijd van de jongere?
- Welke specifieke gevaren zijn er op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn?
- Hoe ziet de werkplek eruit?
- Met welke stoffen, agentia (virussen en bacteriën) en fysische factoren (straling, geluid, klimaat) krijgt de jongere te maken?
- Hoe lang wordt hij op het werk hier aan blootgesteld?
- Welke arbeidsmiddelen worden gebruikt en waarom, en zijn deze geschikt voor de jongere?
- Zijn er voldoende en geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)?
- Welke werkzaamheden worden binnen het bedrijf verricht en zijn deze geschikt voor de jongere?
- Is er voldoende deskundig toezicht?
- Wat voor opleiding en werkervaring heeft de jongere en wat moet hij weten om goed en veilig te kunnen werken?

TIP: Kijk de RI&E nog eens na of deze bijzondere risico's beschreven zijn en of de voorgestelde maatregelen ook werkelijk genomen zijn.

1.4 Voorlichting en onderricht

Een werkgever moet bij het geven van voorlichting en instructies rekening houden met de beperkte werkervaring en onvoltooide lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jonge werknemers.

Bij kinderarbeid (15 jarigen) moet de werkgever ook de ouders, voogden of verzorgers voorlichten over de aard van de werkzaamheden, de mogelijke gevaren en de maatregelen die zijn genomen om deze gevaren te beperken. Nodig ze bijvoorbeeld een keer uit om kennis te komen maken en laat ze de werkplek zien.

LET OP: *Als veilig werken niet kan worden gewaarborgd, mag geen arbeid door jongeren worden verricht.*

2. Wat mag een jongere werknemer wel of niet doen?

Om jonge werknemers te beschermen is er een aantal regels opgesteld waarin omschreven is wat wel en vooral wat niet mag. Er is onderscheid gemaakt tussen wat alle jongeren, wat jeugdigen (16 en 17 jarigen) en wat kinderen (15 jarigen) mogen.

2.1 Werkzaamheden die verboden zijn voor alle jongere werknemers

Algemeen gezegd kan worden dat jongeren:

- niet met gevaarlijke stoffen mogen werken (bijvoorbeeld chemicaliën),
- niet mogen werken met straling,
- niet mogen werken in een lawaaige omgeving (denk ook aan kloppboormachines),
- niet mogen werken met apparatuur die zo trilt dat het gevaar oplevert voor de gezondheid,
- geen werkzaamheden mogen verrichten waarbij ze worden blootgesteld aan virussen en/of bacteriën.

2.2 Kinderen van 15 jaar

2.2.1 Werkzaamheden die zijn toegestaan voor kinderen van 15 jaar
Een kind van 15 jaar mag buiten de schooltijd en in de vakanties licht niet-industrieel werk doen. Licht niet-industrieel werk is bijvoorbeeld:

- het vullen van vakken in een winkel of helpen bij het inpakken,
- het plukken van fruit en groenten,

- voor de installatiebranche kan men denken aan het aftekenen van boorgaten, lichte opruimwerkzaamheden en het assisteren van een monteur bij ongevaarlijke werkzaamheden.

2.2.2 Verboden werkzaamheden voor 15 jarigen

Een 15 jarige mag geen arbeid verrichten als zijn of haar veiligheid in gevaar komt of als de arbeid een nadelige invloed heeft op zijn of haar lichamelijke en geestelijke ontwikkeling.

De volgende werkzaamheden mogen niet worden verricht:

- met of in de omgeving van machines waarbij brand-, elektrocutie-, knel-, plet-, snij- of valgevaar bestaat (bijvoorbeeld werken met een heftruck, met een bouwlift, op een hoogwerker of met een lasapparaat),
- waarbij men in aanraking komt met gevaarlijke stoffen (oplosmiddelen en gassen voor autogeen lassen of branden),
- waarbij persoonlijke beschermingsmiddelen moeten worden gedragen (bijvoorbeeld een bouwhelm, stofkap en oordoppen),
- tillen van meer dan 10 kilo,
- duwen of trekken van meer dan 20 kilo,
- voortdurend werken in dezelfde houding.

2.2.3 Werktijden voor werkende kinderen van 15 jaar

Er is onderscheid tussen kinderen die nog leerplichtig zijn en jongeren die geheel of gedeeltelijk vrijgesteld zijn van de leerplicht.

Voor allemaal geldt:

- Maximaal 8 uur per dag werken, maximaal 40 uur in de week.
- Werken in de avond en nacht mag niet, je moet vrij zijn tussen 7 uur 's avonds en 7 uur 's ochtends.
- Werken op zondag mag niet, behalve bij een zeer beperkt aantal uitzonderingen.

Voor wie nog leerplichtig is, geldt extra:

- Je mag maar maximaal 2 uur op een schooldag werken en maximaal 12 uur in een schoolweek.
- Je mag hoogstens vijf dagen per week aan het werk zijn.
- Voor vakantiewerk geldt dat het maximaal 6 weken mag, waarvan 4 weken achterelkaar.

SCHEMA: Jongeren van 15 jaar

	Licht niet-industrieel werk
Minimum dagelijkse rust • in elk geval tussen • in vakanties	12 uur 19.00 - 07.00 uur 19.00 - 07.00 uur
Maximum aantal werkdagen • per week	5
Maximum arbeidstijd per • schooldag • niet-schooldag • vakantiedag	2 uur 8 uur 8 uur
Maximum arbeidstijd per • schoolweek • vakantieweek	12 uur 40 uur
Maximum aantal gewerkte vakantieweken per jaar • waarvan maximaal aaneengesloten	6 4
Aaneengesloten pauze bij arbeidstijd > 4,5 uur	½ uur
Zondagsarbeid • vrije zondagen per 16 weken	Nee, tenzij* 5 (zondag werken, dan zaterdag vrij)

* **Nee, tenzij** betekent het volgende:

Op zondag wordt geen arbeid verricht tenzij:

- het bijvoorbeeld in de cao of in het contract staat en het uit de aard van het werk voortvloeit (in bijvoorbeeld een volcontinu bedrijf),
- de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en de werkgever daartoe overeenstemming heeft bereikt met het medezeggenschapsorgaan of bij het ontbreken daarvan met de belanghebbende medewerkers. Alleen als ouders of verzorgers uitdrukkelijk toestemming verlenen mag een kind op zondag werken.

2.3 Werknemers van 16 en 17 jaar

Jeugdige werknemers (16 en 17 jarigen) mogen alle werkzaamheden uitvoeren die niet gevaarlijk of schadelijk zijn voor de gezondheid. Bepaalde werkzaamheden zijn echter verboden en bepaalde risicovolle werkzaamheden mogen alleen verricht worden als er deskundig toezicht is.

2.3.1 Risicovol werk alleen onder direct toezicht

Jeugdige werknemers mogen onder bepaalde voorwaarden ook risicovolle werkzaamheden verrichten. Er moet dan voldoende deskundig toezicht zijn zodat gevaren kunnen worden voorkomen.

Voor het organiseren van het toezicht kan men denken aan de volgende zaken:

- Voor welke taken is de jeugdige werknemer het meest geschikt?
- Is hij goed geïnstrueerd of zijn wellicht nieuwe instructies noodzakelijk?
- Beschikt de jeugdige werknemer over de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) en past hij deze op de juiste wijze toe?
- Werkt de persoon die toezicht moet houden in de buurt van de betreffende werknemer en kan hij, als bijvoorbeeld de veiligheid in het geding komt, direct ingrijpen?
- Wordt de werkplek regelmatig beoordeeld op (nieuwe) risico's; bijvoorbeeld door middel van werkplekinspecties?
- Is de jeugdige werknemer bij eventuele nieuwe risico's opnieuw geïnstrueerd?

De volgende werkzaamheden mag een 16 en 17 jarige verrichten mits onder deskundige toezicht:

- Werkzaamheden waarbij gevaar bestaat voor instorting,
- Werkzaamheden aan, met of in directe nabijheid van hoogspanningsinstallaties,
- Werkzaamheden waarbij de jongere wordt blootgesteld aan "ontploffbare", "bijtende" of "irriterende" stoffen of waarbij op de verpakking staat dat de stof schadelijk is, met als toevoeging "onherstelbare effecten niet uitgesloten",
- Werkzaamheden met persgassen, onder druk vloeibaar gemaakte gassen, door sterke temperatuursverlaging vloeibaar gemaakte gassen en opgeloste gassen,
- Werkzaamheden aan of met kuipen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich één of meer van de hierboven bedoelde stoffen of gassen bevinden,
- Werken met, maken of vasthouden van producten die kunnen ontploffen, zoals vuurwerk,
- Het besturen van trekkers en het in rechtstreeks verband daarmee aan- of afkoppelen van aanhangwagens of werktuigen, tenzij men in het bezit is van een trekkerrijbewijs,
- Het werken met een machine of aan een lopende band waarbij de werknemer niet zelf zijn werktempo kan bepalen.

2.3.2 Werkzaamheden die verboden zijn voor 16 en 17 jarigen

De volgende werkzaamheden zijn verboden voor alle jongeren (dus ook voor 16 en 17 jarigen):

- Werkzaamheden waarbij de jongere wordt blootgesteld aan stoffen die giftig, sensibiliserend, kankerverwekkend, mutageen en schadelijk zijn voor de voortplanting (gevaarsaanduidingen horen op de verpakking van de stoffen te staan (zie paragraaf 4.7 Werken met gevaarlijke stoffen),
- Werkzaamheden waarbij de jongere wordt blootgesteld aan stoffen die zich in het lichaam ophopen of slecht zijn voor de gezondheid (gevaarsaanduidingen horen

op de verpakking van de stoffen te staan, zie paragraaf 4.7 'Werken met gevaarlijke stoffen'),

- Werkzaamheden waarbij de jongere wordt blootgesteld aan biologische agentia (virussen en bacteriën, bijvoorbeeld legionella),
- Werk aan of met kuipen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich één of meer van de hierboven bedoelde stoffen of biologische agentia bevinden,
- Werken onder overdruk zoals bij duikarbeid, caissonarbeid,
- Weken met toestellen die schadelijke niet-ioniserende elektromagnetische straling uitzenden (controle van lasnaden met röntgenstralen, bepaalde brandmelders, lasers en radarinstallaties),
- Werken op een arbeidsplaats waar de dagelijkse blootstelling aan lawaai 85 dB(A) of hoger is of de piekgeluidsdruk 140 Pa of hoger is, (een elektrische klopboormachine produceert al gauw meer dan 90 dB(A)),
- Werkzaamheden met apparatuur die zodanig trilt dat het gevaar oplevert voor de gezondheid.

2.4 Werktijden voor 16 en 17 jarigen

Een jeugdige werknemer moet de gelegenheid krijgen om volgens de geldende wetgeving onderwijs te volgen. Het werk moet zo geregeld worden dat hij of zij daartoe in staat is.

In het kort komen regels neer op:

- Maximaal 9 uur werken per dag, maximaal 45 uur in de week.
- Niet werken in de nacht (vrij tussen 23.00 uur en 06.00 uur).
- Minimaal 12 uur rust per dag (denk aan overwerk!).

Verder is van belang:

- Beperkt werken op zondagen ('alleen als het niet anders kan', minimaal 13 keer vrij per jaar).
- Bij noodzakelijk werken op zondag in een schoolweek, moet je de zaterdag vrij zijn.
- Langdurig overwerk is niet toegestaan (maximaal mag er 160 uur in vier weken tijd gewerkt worden).

Jeugdige werknemer van 16 of 17 jaar	
Minimum dagelijkse rust: • in elk geval tussen	12 uur 23.00 uur – 06.00 uur
Wekelijkse rust	36 uur per periode van 7 x 24 uur
Maximum arbeidstijd per: • dienst • per week • per vier weken	9 uur 45 uur gemiddeld 40 uur per week (160 uur)
Pauze bij een langere arbeidstijd dan 4,5 uur	minimaal ½ uur, zonodig opgesplitst in 2 x (minimaal) 15 minuten
Zondagarbeid	Niet toegestaan, tenzij*
Vrije zondagen	Ten minste 13 per 52 weken of elk ander aantal bij collectieve regeling, hierbij geldt individuele instemming bij minder dan 13 vrije zondagen per jaar
Tijdens schoolweken	als op zondag wordt gewerkt, dan dient de zaterdag vrij te zijn.
Tijdens vakantieweeken	toegestaan om op zaterdag en zondag te werken

* **Niet toegestaan, tenzij** houdt in dat op zondag geen arbeid wordt verricht tenzij:

- het bijvoorbeeld in de cao of in het contract staat en het uit de aard van het werk voortvloeit (in bijvoorbeeld een volcontinuubedrijf),
- de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken en de werkgever daartoe overeenstemming heeft bereikt met het medezeggenschapsorgaan of bij het ontbreken daarvan met de belanghebbende medewerkers. Alleen als ouders of verzorgers uitdrukkelijk toestemming verlenen, mag een kind op zondag werken.

3. Samenvatting

Het werken met jongeren zorgt voor specifieke risico's. Dit is de reden dat de wetgeving bepaalde werkzaamheden voor jongeren verbied of alleen toestaat onder deskundig toezicht. Ook de werktijden zijn aan regels gebonden.

Indien binnen het bedrijf werkzaamheden door jongeren worden verricht, moet specifieke aandacht worden besteed aan de volgende zaken:

- RI&E,
- Voorlichting,
- Deskundig toezicht.